

Is er nood aan parlementaire diplomatie?

<http://www.cosac.org>

<http://www.ec.europa.eu>

<http://www.belux-parl.org>

<http://www.ipu.org>

<http://www.assemblee-ueo.org>

<http://assembly.coe.int>

<http://www.oscepa.org>

De diplomatie in de traditionele betekenis van het woord is een regeringsbevoegdheid. Artikel 167, §1 van onze Grondwet bepaalt: *'De Koning heeft de leiding van de buitenlandse betrekkingen, onverminderd de bevoegdheid van de gemeenschappen en de gewesten om de internationale samenwerking te regelen, met inbegrip van het sluiten van verdragen, voor de aangelegenheden waarvoor zij door of krachtens de Grondwet bevoegd zijn.'* Er is natuurlijk geen sprake van dat de parlementaire diplomatie zich in de plaats stelt van het diplomatieke corps. In haar verschillende vormen en met haar specifieke karakter maakt de parlementaire diplomatie echter duidelijk opgang.

De senatoren hebben zich uiteraard altijd geïnteresseerd voor de buitenlandse betrekkingen. Uit hoofde van hun functie moeten ze immers de ontwerpverdragen bespreken die worden geratificeerd door het Parlement. Het komt de regering toe om het buitenlandse beleid van België te bepalen en uit te voeren, maar de senatoren oefenen een controlefunctie uit door geregeld de minister van Buitenlandse zaken te horen in de commissie Buitenlandse betrekkingen of door hem te interpellieren in de plenaire vergadering over het standpunt dat België verdedigt in een of ander dossier dat internationaal op de voorgrond staat.

Ruimere blik

Die rol hebben de senatoren altijd vervuld, maar sinds enkele decennia zijn de nationale parlementen – en de Senaat ontsnapt niet aan de regel – steeds actiever op internationaal niveau. Die groeiende belangstelling valt enerzijds te verklaren door de mondialisering en anderzijds door de snel veranderende internationale toestand.

Sinds de val van de Berlijnse Muur is de wereld immers grondig veranderd: de NAVO is groter geworden en de Europese Unie is uitgebreid, Turkije klopt aan de deur, China ontwaakt en Iran tracht zich op te werpen als regionale macht.

De nieuwe dreigingen en uitdagingen waarmee onze samenleving te maken krijgt, of het nu gaat om terrorisme, migratiestromen, de afname en de veroudering van de bevolking, delokalisaties, het milieu of nog het risico op pandemieën, hebben een alomvattend karakter en de oplossingen ervoor vergen internationale dialoog en overleg. Om zijn opdracht tot een goed einde te brengen, kan een parlements lid in heel wat gevallen niet langer genoeg nemen met werk op het nationale niveau. Het is dan ook niet meer dan normaal dat de nationale parlementen in het algemeen

en de Senaat in het bijzonder inlichtingen inwinnen en oplossingen trachten te vinden door middel van een intensievere parlementaire diplomatie.

Geen blad voor de mond

De parlementaire diplomatie heeft een eigen specifiek karakter, bilateraal (tussen twee landen) of multilateraal (in een gremium dat verschillende landen groepeerd). Een parlements lid moet niet noodzakelijk het diplomatieke keurslijf aantrekken en hij hoeft niet noodzakelijk het standpunt van de minister van Buitenlandse zaken weer te geven, ook al kan hij in bepaalde gevallen de traditionele diplomatie en de minister steunen. Dankzij zijn ervaring met en zijn zin voor politiek kan hij een goede analyse maken van wat er op het spel staat. Daarbij hoeft hij geen blad voor de mond te nemen, iets wat diplomaten zich niet kunnen veroorloven. Zijn optreden kan er vaak

Soorten parlementaire diplomatie

Verkenkende en bemiddelende diplomatie : bemiddeling in geval van crisis

Beïnvloedende diplomatie : druk om een overeenkomst of verdrag te doen goedkeuren

Vormende diplomatie : organisatie van cursussen en seminars om opkomende democratieën te helpen

Uitwisselingsdiplomatie : officiële bezoeken en ontvangst van buitenlandse prominenten

Vertegenwoordigende diplomatie : samenwerking in interparlementaire assemblies

Waarnemende diplomatie bij verkiezingen

Gemengde diplomatie : specifieke opdracht door de regering toevertrouwd aan een parlements lid

toe bijdragen dat bepaalde problemen zichtbaarder worden en onder de aandacht van de media worden gebracht.

Al naargelang van het geval maakt de bilaterale of multilaterale diplomatie het mogelijk om de dialoog te bevorderen, protagonisten rond de onderhandelings-tafel te brengen, een dialoog op gang te brengen met een buitenlands parlement of de ermee bestaande banden te verstevigen, samenwerkingsakkoorden tussen parlementaire assemblees te ondertekenen, ervaringen en standpunten uit te wisselen, controle uit te oefenen op het werk van de internationale organisaties, inlichtingen in te winnen over een situatie of over een land en zijn instellingen, het standpunt van een regering te beïnvloeden, opkomende democratieën te helpen en zich een globale visie te vormen om te trachten transnationale oplossingen te vinden voor bepaalde uitdagingen waarmee onze samenlevingen worden geconfronteerd.

Door haar flexibiliteit, haar specifieke karakter en haar veelvormigheid wordt de parlementaire diplomatie inmiddels beschouwd als één van de radertjes van de internationale samenwerking. Alles wijst erop dat die tendens zich zal doorzetten.

Op de volgende bladzijden zullen we de concrete initiatieven inzake parlementaire diplomatie toelichten die de Senaat heeft genomen onder het Belgische voorzitterschap van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, gewoonlijk de OVSE genoemd. ■

Wie is wie in de Parlementaire Assemblee van de OVSE?

Voorzitter: Göran Lenmarker (Zweden)

Commissie Politieke zaken en Veiligheid:

Voorzitter: Jean-Charles Gardetto (Monaco)

Ondervoorzitter: Hans Raidel (Duitsland)

Rapporteur: Kristian Pihl-Lorentzen (Denemarken)

Commissie Economische Zaken, Wetenschap en Milieu:

Voorzitter: Leonid Ivanchenko (Rusland)

Ondervoorzitter: Petros Efthymiou (Griekenland)

Rapporteur: Roland Blum (Frankrijk)

Commissie Democratie, Mensenrechten en Humanitaire aangelegenheden:

Voorzitter: Anne-Marie Lizin (België)

Ondervoorzitter: Cecilia Wigström (Zweden)

Rapporteur: Jesus Lopez-Medel (Spanje)

Zitting van de OVSE-assemblee in Brussel

Van Vancouver tot Vladivostok

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) telt 56 lidstaten, 6 partners uit het Middellandse zeegebied en 5 Aziatische samenwerkingspartners. De organisatie werd in de jaren '70, nog tijdens de Koude Oorlog, opgericht om spanningen tussen Oost en West weg te nemen. Vandaag reikt het werkteerrein van Vancouver tot Vladivostok en is de OVSE een multidisciplinair samenwerkingsforum voor conflictpreventie, conflictbeheer en wederopbouw.

Drie korven

Alle lidstaten zijn gelijkwaardig en beslissingen worden bij consensus genomen.

De OVSE staat voor een globale veiligheidsaanpak gestoeld op 'de drie korven van de Slotakte van Helsinki' van 1975:

1. politieke aangelegenheden en veiligheid,
2. economische aangelegenheden, wetenschap, technologie en milieu, en
3. democratie, mensenrechten en humanitaire problemen.

Geconfronteerd met de gevolgen van de oorlog in Irak vraagt de internationale gemeenschap zich af wanneer geweld mag worden gebruikt en of daardoor wel conflicten worden opgelost. De OVSE stelt niet alleen de juiste vragen, maar reikt ook genuanceerde oplossingen aan die in de lijn liggen van het 'effectief multilateralisme' van de in december 2006 goedgekeurde strategie van de Europese Unie.

Zeven instrumenten

Hiertoe beschikt de OVSE over

1. de politieke dialoog binnen de Permanente Raad en via de Voorzitter;
2. het promotiebureau van de Democratische Instellingen en de Rechten van de Mens;
3. Hoge Vertegenwoordigers voor de bescherming van de minderheden en de vrijheid van de media;
4. gemandateerde 'field missions' voor projecten inzake overgangsbeleid, economie of rechten van de mens;
5. verkiezingswaarnemingen;
6. bemiddelingsopdrachten zoals in Moldavië of Nagorno-Karabach;
7. 'peace-keeping' opdrachten in VN-verband of met goedkeuring van de VN.

Zesenvijftig landen

Albanië, Armenië, Azerbeidjan, Witrusland, Bosnië-Herzegovina, Kroatië, Macedonië, Georgië, Kazachstan, Kirgizië, Moldova, Oezbekistan, Servië, Montenegro, Tadjikistan, Turkmenistan of Oekraïne ... de OVSE is volop aanwezig aan de buitengrenzen van de Europese Unie.

OVSE-lidstaten

Albanië, Andorra, Armenië, Azerbeidjan, België, Bosnië en Herzegovina, Bulgarije, Canada, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Georgië, Griekenland, Heilige Stoel, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Kazachstan, Kirgizië, Kroatië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Macedonië, Malta, Moldavië, Monaco, Montenegro, Nederland, Noorwegen, Oekraïne, Oezbekistan, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Rusland, San Marino, Servië, Slowakije, Slovenië, Spanje, Tadzjikistan, Tsjechië, Turkije, Turkmenistan, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten, Wit-Rusland, Zweden en Zwitserland

Samenwerkingspartners

Afghanistan, Japan, Zuid-Korea, Mongolië en Thailand

Partners uit het Middellandse zeegebied

Algerije, Egypte, Israël, Jordanië, Marokko en Tunesië

Eén parlementaire assemblee

320 parlementsleden uit 56 lidstaten komen twee keer per jaar bijeen. Regelmatig stuurt de assemblee ook waarnemers naar verkiezingen en rapporteren haar parlementaire afvaardigingen over het gepresteerde werk.

Twee websites bieden meer informatie: www.osce.org en www.oscepa.org

Meer dan 1.000 deelnemers uit 56 staten namen van 3 tot 7 juli 2006 in Brussel voor de 15de keer deel aan de werkzaamheden van de OVSE-assemblee.

www.senaat.be

wetgevingsdossier nr. 3-1808/1

Belgische afvaardiging in de OVSE-assemblee

Delegatiehoofd: Anne-Marie Lizin

Afvaardiging van de Senaat

Anne-Marie Lizin (PS)
Margriet Hermans (VLD)
Lionel Vandenberghe (sp.a-Spirit)

Afvaardiging van de Kamer van volksvertegenwoordigers

Pieter De Crem (CD&V)
François-Xavier de Donnea (MR)
Patrick Moriau (PS)
Guy Hove (VLD)
Dirk Van Der Maelen (sp.a-Spirit)

Bijzondere opdrachten

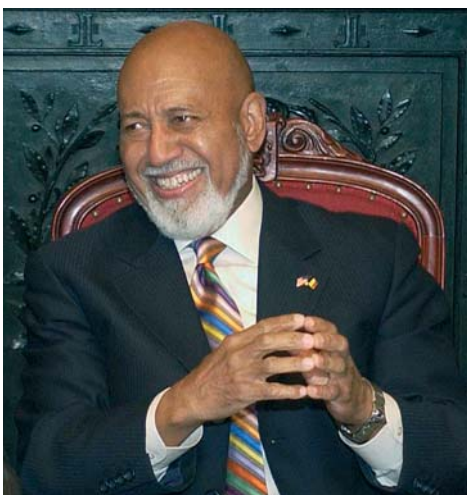
Bepaalde parlementsleden krijgen het voorzitterschap van een werkgroep of een opdracht als bijzonder vertegenwoordiger om te zorgen voor de follow-up van een specifiek dossier en aanbevelingen voor te stellen aan de assemblee.

Die werkwijze maakt het de assemblee mogelijk van zeer nabij de evolutie te volgen van het dossier Guantánamo, van de toestand in Wit-Rusland, in Abchazië, in Zuid-Oost Europa en Moldavië, van de relaties met de mediterrane partners of de strijd tegen de mensenhandel.

Bepaalde opdrachten hebben betrekking op de controle van de gouvernementele tak van de OVSE: gelijkekansenbeleid, follow-up van de begroting,...

Senaatsvoorzitter Anne-Marie Lizin inspecteert de cellen van de gedetineerden in Guantánamo

Toenmalig Amerikaans voorzitter van de Parlementaire OVSE-assemblee, Alcee Hastings, te gast in de Senaat op 21.02.2006

Göran Lenmarker (Zweden) spreekt de Parlementaire assemblee van de OVSE toe tijdens de zitting in Brussel vlak na zijn verkiezing tot voorzitter

Overleg in de Senaat met OVSE-ambassadeurs (25-11-2005)

Chronologie

- 30.10.2004 : bezoek aan Kazachstan
- 15.03.2005 : colloquium België-Kazachstan : verstandhouding tussen culturen en godsdiensten
- 26.04.2005 : colloquium : statuut Kosovo
- 20.10.2005 : ontmoeting Armeense president Kocharian
- 31.10.2005 : bezoek Armenië
- 21.11.2005 : overleg Moldaavse parlementsvoorzitter Lupu
- 28.11.2005 : overleg OVSE-ambassadeurs
- 13.12.2005 : colloquium België-Rusland : terrorisme
- 14.12.2005 : ontmoeting Georgische minister van Buitenlandse zaken Bejoushvili
- 10.01.2006 : hoorzitting in commissie Buitenlandse zaken van senator Pierre Chevalier als OVSE-gezant van de minister van Buitenlandse zaken
- 29.01.2006 : ontmoeting Georgische parlementsvoorzitter Burjanadze
- 31.01.2006 : hoorzitting minister van Buitenlandse zaken Karel De Gucht in commissie Buitenlandse betrekkingen
- 21.02.2006 : ondertekening akkoord voor organisatie OVSE-assemblee in Brussel
- 22.01.2006 : winterzitting OVSE-assemblee in Wenen
- 01.03.2006 : ontmoeting Amerikaanse OVSE-ambassadeur Finley
- 03.03.2006 : bezoek detentiecentrum Guantánamo
- 18.04.2006 : conferentie Risk management
- 29.06.2006 : ontmoeting VN-gezant voor Kosovo Marti Ahtisaari
- 03.07.2006 : zomerzitting OVSE-assemblee in Brussel
- 19.10.2006 : ontmoeting Kamervoorzitter Kazachstan
- 07.11.2006 : ontmoeting Azerbeidzjaanse President Alyiev
- 17.11.2006 : herfstzitting OVSE-assemblee in Malta
- 23.11.2006 : toespraak Kosovaarse President Sejdiu
- 28.11.2006 : ontmoeting Voorzitter Russische Federatieraad Mironov
- 03.12.2006 : Bureau OVSE-assemblee in Brussel
- 04.12.2006 : ontmoeting Vice-premier Oezbekistan Inamova

Prioriteiten van België als OVSE-voorzitter

*Bij het begin van het Belgische voorzitterschap in 2006 heeft de commissie Buitenlandse betrekkingen en Landsverdediging (voorzitter is MR-senator **François Roelants du Vivier**) over deze prioriteiten overlegd met senator **Pierre Chevalier** (VLD) en minister van Buitenlandse zaken **Karel De Gucht** (VLD), de waarnemende OVSE-voorzitter. **Pierre Chevalier** trad op als zijn Speciale gezant.*

De oplossing van het Tsjetsjeense conflict is essentieel voor de stabiliteit in de zuidelijke Kaukasus. Daarom was senator **Josy Dubié** (Ecolo) verbaasd hierover niets te lezen in de politieke nota van minister De Gucht. Senator Dubié wees nogmaals op de resolutie van het Europees Parlement die de lidstaten ertoe aanspoort Tsjetsjenië zo vaak mogelijk op de agenda van internationale vergaderingen te plaatsen.

Senator **Sabine de Bethune** (CD&V) informeerde naar de Belgische positie over de verhouding tussen vrouwen en veiligheid. Ze was ook bezorgd voor de minderjarige asielzoekers en migranten die in België in de prostitutie verdwijnen.

Senator **Fatma Pehlivan** (sp.a-Spirit) vreesde dat Turkije onvoldoende werd betrokken bij de toenadering tussen Armenië en Azerbeidzjan over de kwestie Nagorno-Karabach.

Senator **Alain Destexhe** (MR) vroeg meer aandacht voor de Russische minderheden in

In 2006 was Belgisch minister van Buitenlandse zaken Karel De Gucht waarnemend OVSE-voorzitter. De senatoren hadden voor hem een aantal vragen.

de Baltische staten, in het bijzonder in Letland.

Kan de OVSE een grotere rol spelen in de strijd tegen de verspreiding van lichte wapens? Dat vroegen de senatoren **Pierre Galand** (PS), **Christian Brotcorne** (cdH) en **Lionel Vandenberghe** (sp.a-Spirit). Senator **Pierre Chevalier** (VLD) dacht in dat verband aan de invoering van standaarden voor de controle op de wapenhandel.

De senatoren **Paul Wille** (VLD) en **Luc Van den Brande** (CD&V) hielden tenslotte een

pleidooi voor meer samenwerking tussen internationale instellingen om zo dubbel gebruik onder meer inzake verkiezingswaarneming te vermijden. ■

François Roelants du Vivier (MR)

Pierre Chevalier (VLD)

Hoorzitting met minister van Buitenlandse zaken Karel De Gucht in de commissie Buitenlandse betrekkingen. Van links naar rechts op de foto: Christine Defraigne (MR), Hugo Vandenberghe (CD&V), Anne-Marie Lizin (PS) en Paul Wille (VLD).

Had u het over bevroren conflicten?

Na de val van de Berlijnse muur en de implosie van het Sovjetrijk zijn er nieuwe staten ontstaan die nu hun vijftiende verjaardag vieren. In sommige van die landen woeden conflicten die vaak verband houden met problemen van identiteit, status van minderheden en territoriale integriteit. Die aanslepende conflicten, waarvoor ondanks de bemiddeling van de internationale gemeenschap nog altijd geen oplossing is gevonden, worden bevroren conflicten genoemd.

Bij bevroren conflicten denken we, naast Kosovo, aan Moldavië/Transnistrië, Georgië/Abchazië, Georgië/Zuid-Ossetië en Nagorno-Karabach (Azerbeidzjan/Armenië).

Moldavië is voor ons vrij onbekend, maar sedert de toetreding op 1 januari 2007 van Roemenië en Bulgarije ligt het land tussen Roemenië en Oekraïne aan de poort van de Europese Unie.

De republieken Georgië, Armenië en Azerbeidzjan liggen verder weg, maar zijn buurlanden van Turkije, waarmee toetredingsonderhandelingen aan de gang zijn.

Deze netelige conflicten vloeien voort uit de confrontatie tussen verschillende identiteiten en stellen twee internationale principes tegenover elkaar: de erkenning van de territoriale integriteit en het recht op zelfbeschikking van de volkeren.

Opper-Karabach of Nagorno-Karabach

Dit gebied maakt officieel deel uit van Azerbeidzjan, maar heeft zich in 1988 uitgesproken voor aansluiting bij Armenië.

Sinds het uiteenvallen van de USSR blijft dat gebied een twistappel en een bron van conflicten tussen Armenië en Azerbeidzjan. Ondanks de diplomatieke inspanningen van de groep van Minsk (onder OVSE-auspiciën) werd geen enkel akkoord bereikt. Covoorzitters van de groep van Minsk zijn Frankrijk, Rusland en de Verenigde Staten.

Ontmoeting met de President van Azerbeidzjan, Ilham Aliyev (7.11.2006).

Armenië

Tijdens haar bezoek aan Armenië op 31 oktober en 1 november 2005 had Senaatsvoorzitter **Anne-Marie Lizin**, een onderhoud met de politieke leiders van het land, onder wie president Kocharian.

Namens de Senaat legde de voorzitter ook een bloemstuk neer aan het monument ter nagedachtenis van de Armeense genocide in 1915.

Samen met de senatoren **Francis Delpérée** (cdH) en **Luc Willems** (VLD) nam ze deel aan de openingszitting van de conferentie die de Armeense Nationale Vergadering ter gelegenheid van haar vijftiende verjaardag had georganiseerd (zie foto).

Georgië

De OVSE-missie in Georgië, geleid door ambassadeur Roy Stephen Reeve, moet de onderhandelingen tussen de conflictpartijen in Zuid-Ossetië en de VN-inspanningen ter bevordering van de onderhandelingen in Abchazië ondersteunen. In het gebied bevindt zich een vredesmacht.

De Abchazen spreken Russisch. Een oplossing voor beide conflicten is onmogelijk zonder Rusland, dat sinds de Rozenrevolutie en de machts-overname door president Saakasjvili op zeer gespannen voet leeft met Georgië.

In het midden op de foto: Mevr. Burjanadze, parlementsvoorzitter van Georgië

Moldavië/Transnistrië

Moldavië ligt op het kruispunt van de Latijnse en de Slavische wereld. Transnistrië is dat deel van Moldavië tussen de oostelijke oever van de Dnjestr en Oekraïne, dat zich heeft afgescheurd, Tiraspol als hoofdstad heeft gekozen en er eigen instellingen heeft opgericht.

De OVSE-missie in Moldavië wordt geleid door ambassadeur Louis F. O'Neill. Het mandaat van de missie is de terugtrekking en vernietiging van de Russische wapenvoorraden in Transnistrië en de onderhandelingen over het toekomstige statuut van het gebied dat zich zelfstandig heeft verklaard. De OVSE neemt immers, naast Oekraïne, Rusland en beide partijen in het conflict deel aan de onderhandelingen.

De Parlementaire assemblee tracht, via haar werkgroep Moldavië, de diplomatieke inspanningen te steunen. Ze onderzoekt ook de mogelijkheid om de twee gebieden, die maatschappelijk en economisch sterk van elkaar verschillen, in één staatsstructuur te verenigen.

Kosovo

UN Photo / Eskinder Debebe

Het uiteenspatten van Joegoslavië in 1991 gaf aanleiding tot de oprichting van vijf nieuwe staten (Slovenië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina, Macedonië en Servië-Montenegro).

Montenegro heeft zich vorig voorjaar na een referendum losgemaakt van Servië. In dat referendum sprak een meerderheid van de inwoners zich voor onafhankelijkheid uit. Kosovo blijft een Servische provincie, die sinds 1999, het einde van de oorlog tussen de onafhankelijkheidsgezinde Albanese Kosovaren en het regime van Belgrado, onder internationaal bestuur staat.

In Kosovo heeft de OVSE haar belangrijkste missie. Ze wordt geleid door de Duitse ambassadeur Werner Wendt en is verspreid over vijf centra.

De OVSE moet meewerken aan democratische instellingen, de organisatie van verkiezingen, de opleiding van politiemensen, de controle op de naleving en de bevordering van de mensenrechten en het herstel van een rechtssysteem dat gebaseerd is op de eerbiediging van de rechtsstaat.

Onder VN-auspiciën zijn onderhandelingen aan de gang over een definitief statuut voor Kosovo. De bijzondere gezant van de secretaris-generaal van de VN, de Finse diplomaat Marthi Athisaari, moest zijn conclusies in de herfst van 2006 neerleggen, maar heeft aangekondigd dat die termijn wordt verlengd.

De Albanese, die de meerderheid uitmaken in Kosovo, zijn voorstander van onafhankelijkheid. De Serviërs, die ongeveer 10% van de bevolking van Kosovo vertegenwoordigen, zijn bang voor onafhankelijkheid en geven de voorkeur aan een hertekening van de grenzen waardoor de gebieden waar ze in de meerderheid zijn bij Servië worden gevoegd. ■

Een statuut voor Kosovo

Ter gelegenheid van het colloquium over Kosovo (26 april 2005) werd Ibrahim Rugova, toenmalig president van Kosovo, uitgenodigd om in de Senaat het woord te voeren. Senaatsvoorzitter **Anne-Marie Lizin** is in de zomer in Kosovo geweest, op een ogenblik dat er nog hoop was dat Ahtisaari vóór eind 2006 een verslag zou indienen. Na de aankondiging van het nieuwe uitstel nodigde de voorzitter op 23 november 2006 de opvolger van Rugova, President Fatmir Sejdiu, uit om aan de senatoren uit te leggen hoe ver de onderhandelingen staan en welk standpunt de autoriteiten van Kosovo verdedigen.

Ontvangst van de nieuwe President van Kosovo, Fatmir Sejdiu (23.11.2006).

Voor de nieuwe president van Kosovo, is de balans van de afgelopen zeven jaar positief wat de heropbouw en de uitbouw van instellingen betreft. Door het uitblijven van een economische heropleving is de werkloosheid echter nog steeds hoog.

Volgens hem maakten de onderhandelingen over de bescherming van de Servische minderheid het mogelijk verschillende facetten van die problematiek te behandelen: de decentralisatie, de bescherming van het Servische culturele erfgoed met inbegrip van de orthodoxe kerken en kloosters, een gewaarborgde vertegenwoordiging in het parlement voor de Serviërs en andere minderheden... Er werd evenwel geen enkel akkoord bereikt omdat de Serviërs een band met Belgrado willen behouden wegens hun vrees in

Ontmoeting met Ibrahim Rugova, voormalig president van Kosovo, Senaatsvoorzitter Anne-Marie Lizin en de senatoren François Roelants du Vivier (MR) en Lionel Vandenberghe (sp.a-Spirit)

een onafhankelijk Kosovo te worden geïsoleerd.

De president herinnerde eraan dat hij elke verdeling van Kosovo weigert. Hij onderstreepte dat een versterking van de decentralisatie ten voordele van de gebieden met een Servische meerderheid bespreekbaar is en dat er gedetailleerde voorstellen op de onderhandelingstafel liggen.

Senator **François Roelants du Vivier** (MR) vroeg hoe men waarnemers kan geruïststellen die vrezen dat de onafhankelijkheid van Kosovo een precedent vormt voor andere verdoeken conflicten.

Senator **Philippe Mahoux** (PS) vroeg verduidelijking over het tijdschema van de onderhandelingen en de criteria voor de herkenning van minderheden op een andere dan een geografische basis.

Senator **Lionel Vandenberghe** (sp.a-Spirit) betreunde het nieuwe uitstel inzake de beslissing over het statuut van Kosovo. Volgens hem kan dat enkel leiden tot het opdrijven van de spanningen en van het extremisme aan beide kanten. Hij pleitte nogmaals voor een onafhankelijk Kosovo, zoals de overgrote meerderheid van de bevolking, voor de eerbiediging van de territoriale integriteit van het land en voor de bescherming van de minderheden. ■

UN Photo / R. LeMayne

Georganiseerde misdaad

Zowel in 2005 in Washington als in 2006 in Brussel heeft de Belgische delegatie, op voorstel van volksvertegenwoordiger François-Xavier de Donnea (MR), een voorstel van resolutie ingediend over de strijd tegen de lichte wapens en wapens van klein kaliber ingediend.

Bij de verdediging van zijn voorstel in de Parlementaire assemblee van de OVSE in juli 2006 pleitte kamerlid de Donnea voor strikte maatregelen tegen alle illegale trafiek die vanuit de OVSE-zone vertrekt. Hij riep de OVSE ertoe op om de VN-maatregelen inzake het markeren en traceren toe te passen, een opvolgingsmechanisme in te stellen, verificatieprocedures voor de export uit te werken en een actieve rol te spelen tijdens de VN-conferentie van 2006 over dit onderwerp. De resolutie werd eenparig aangenomen.

Wapentrafiek

Senator **Lionel Vandenberghe** (sp.a-Spirit) ondervroeg Karel De Gucht, minister van Buitenlandse zaken, over het beleid dat hij als waarnemend OVSE-voorzitter voerde om de illegale wapentrafiek op het grondgebied van de OVSE-lidstaten te bestrijden.

De senator werd verontrust door de alarmerende gegevens in een rapport van Amnesty International over honderdduizenden lichte wapens en enorme hoeveelheden munitie uit Bosnië die waarschijnlijk bestemd was voor Irak. De senator had vragen over gegevens die mogelijk wezen op een rol van landen in Centraal-Azië, maar ook van Oekraïne, Moldavië en Bulgarije.

Mensenhandel

Senator **Erika Thijs** (CD&V) ondervroeg de minister over de initiatieven van de OVSE de strijd tegen de mensenhandel en over de vervanging van de Speciale vertegenwoordigster voor de strijd tegen de mensenhandel.

De waarnemend OVSE-voorzitter wees erop dat de OVSE al sinds 2003 beschikt over een uitgewerkt plan inzake preventie, vervolging van criminelen en bescherming van slachtoffers, en dat de strijd tegen kinderhandel bijzondere aandacht krijgt. Zijn rol zal er

Federale politie

voornamelijk in bestaan de uitvoering van het plan te stimuleren. Het is ook zijn bedoeling de nadruk te leggen op de kinderhandel en de mensenhandel waaraan een economische uitbuiting ten grondslag ligt. Hij zal ten slotte een globale benadering van de problematiek voorstaan. ■

Conferentie over risicobeheer (18.04.2006): van links naar rechts de senatoren Francis Delpérée (cdH), Nathalie de T'Serclaes (MR), Olga Zrihen (PS), Lionel Vandenberghe (sp.a-Spirit) en Paul Wille (VLD)

Veiligheid en risicobeheer

De ramp in het Italiaanse Seveso. De lozing van giftig afval door Union Carbide (Bhopal). Het onge-luk met een kernreactor in Tsjernobyl. De dollekoeienziekte. De orkaan Erika. De gasontploffing in Gellingen.

De lijst is nog langer. De bewustwording is echter nog te klein, vonden de wetenschappers op het colloquium over veiligheid en risicobeheer dat op 18 en 19 april 2006, twintig jaar na de kernramp in Tsjernobyl, in de Senaat plaatsvond. Het betrof een samenwerking met de onafhankelijke International Risk Governance Council (IRGC) uit Genève. Er is inderdaad nood aan uitwisseling van wetenschappelijke informatie en coördinatie tussen de verschillende crisiscentra.

Risico's en crisissen kunnen wel degelijk grootschalige gevolgen hebben voor de bevolking. Patrick Lagadec, chef onderzoek aan de Ecole Polytechnique in Parijs, onderzocht daarom de complexiteit van de orkaan Katrina in New Orleans, maar ook de niet-controleerbare en onvoorspelbare nevengevolgen van 'Nine Eleven' (11 september 2001).

Het colloquium werd afgesloten met een eenparig aangenomen resolutie. Daarin wordt gepleit voor de oprichting van een risicomanagementteam dat rechtstreeks onder het OVSE-voorzitterschap valt. Die experts moet men onmiddellijk kunnen mobiliseren wanneer zich een nucleaire, industriële of militaire crisis of natuurramp voordoet in een OVSE-lidstaat.

Senaatsvoorzitter **Anne-Marie Lizin** verwerkte de informatie in een resolutievoorstel dat unaniem werd aangenomen door de Parlementaire assemblee van de OVSE in Brussel in juli 2006. De tekst werd uiteindelijk opgenomen in de 'Verklaring van Brussel' (www.oscepa.org). ■

Betere afstemming van de anti-terroriswetgeving

Een samenwerkingsakkoord versterkt sedert 6 oktober 2003 de vriendschap en samenwerking tussen de Belgische Senaat en zijn Russische tegenhanger, de Federatieraad. De beginselen van het internationaal recht, het belang van de Verenigde Naties en het respect voor de mensenrechten werden daarbij uitdrukkelijk als uitgangspunten naar voren geschoven.

Ook werd afgesproken jaarlijks een debat over het terrorisme te organiseren onder senaten van de OVSE-zone. De parlementen worden immers nooit betrokken bij de afspraken tussen de regeringen in de strijd tegen het terrorisme, maar moeten die achteraf wel goedkeuren.

De conferenties vinden beurtelings in Brussel en in Moskou plaats. Uiteindelijk doel is de

deelnemende landen ertoe te bewegen hun wetgeving beter op elkaar af te stemmen, met als leidraad de mensenrechten. Die afstemming is inderdaad een van de zwakke punten in de internationale strijd tegen het terrorisme.

Dit jaar ging de conferentie door in Brussel. Het hoofdonderwerp was de energieveiligheid. Het vergt veel ervaring van de Russische en Belgische conferentievoorzitters, meestal commissievoorzitters in hun eigen parlement, om senatoren van zo veel verschillende landen het woord te verlenen zonder dat bepaalde landen het debat monopoliseren. Er komen eveneens veel diplomatieke vaardigheden aan te pas om op het einde van de conferentie tot een gemeenschappelijke eindtekst te komen. Ook 'in de wandelgangen' moet daarvoor veel worden onderhandeld.

Ontmoeting met de Voorzitter van de Russische Federatieraad Mironov - 28.11.2006

Op de eerste interparlementaire vergadering in Brussel in 2004 werd deze taak toevertrouwd aan de senatoren **Hugo Vandenberghe** (CD&V), voorzitter van de commissie Justitie, **Ludwig Vandenhove** (sp.a-Spirit), voorzitter van de commissie Binnenlandse zaken, en **Hugo Coveliers** (toen VLD, nu onafhankelijk senator).

Voor de tweede conferentie in Moskou werden de senatoren **Paul Wille** (VLD) en **Lionel Vandenberghe** (sp.a-Spirit) bereid gevonden de werkzaamheden in goede banen te leiden.

De derde conferentie, dit jaar opnieuw in Brussel, kon rekenen op de kundige leiding van de senatoren **Francis Delpérée** (cdH), **François Roelants du Vivier** (MR) en **Paul Wille** (VLD). ■

Federale politie

Terrorisme en privacy

In een mondelinge vraag had senator **Sfia Bouarfa** (PS) reeds vroeg haar vrees geuit dat de nieuwe Europese regelgeving over het overmaken van passagierslijsten van vluchten naar de VS aan de Amerikaanse veiligheidsdiensten, een inbreuk kon betekenen op onze privacywet van 1992.

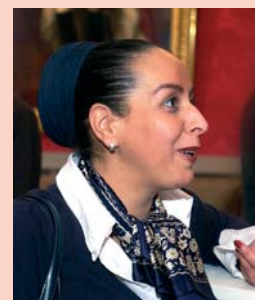
www.senaat.be - vraag om uitleg nr. 3-196

Haar collega **Amina Derbaki Sbai** (toen MR; nu onafhankelijke bij de PS) had kritiek op de verplichting om vingerafdrukken en foto's te laten maken bij reizen naar de VS. Denken de Amerikanen dat terroristen ervoor terugdeinzen valse papieren en zelfs valse vingerafdrukken te gebruiken?

www.senaat.be - mondelinge vraag nr. 3-222

Sfia Bouarfa (PS)

Amina Derbaki Sbai (toen MR; nu onafhankelijke bij de PS)

Staalkaart van het terrorisme

Anarchistisch terrorisme. Einde de 19de eeuw wilden anarchisten hun gedachtegoed bekend maken met aanslagen op politieke topfiguren, zoals de Italiaanse koning Umberto I.

Extreem-links terrorisme. Na de revolutie van mei '68 wilde een kleine kern het kapitalisme vervangen door een 'socialistisch' regime. De repressie die zou volgen op hun aanslagen, zou de verhoopde revolutie uitlokken. Hun actie was gericht tegen het structureel terrorisme dat voortvloeit uit onevenwichtige

maatschappelijke structuren. Voorbeeld is de Rote Armee Fraktion in Duitsland.

Extreem-rechts terrorisme. Vanaf de jaren 1970. Door een angstklimaat te scheppen zal de repressie moeten toenemen en zal blijken dat de autoritaire staat de enige oplossing biedt. Voorbeeld is de aanslag op het station van Bologna.

Nationalistisch terrorisme. Soms grijpen splintergroepen naar het terreurwapen omdat hun streven naar nationale onafhan-

kelijkheid wordt beknot. Wie voor de ene terrorist is, wordt vaak een vrijheidsstrijder voor de andere.

Catastrofaal terrorisme. Waar aandacht, losgeld, vrijlating van gevangenen en tot onderhandelen dwingen, tot nu toe de doelstellingen waren, stuurt het catastrofaal terrorisme aan op de totale breuk. Haar totale afhankelijkheid van energie en infrastructuur maakt de moderne samenleving bijzonder kwetsbaar voor dit compromisloze terrorisme. ■

Guantánamo

Na haar bezoek aan het gevangenenkamp op 3 maart 2006 heeft mevrouw Lizin de aandacht gevestigd op:

- het feit dat de gevangenis van Guantánamo het imago van de Verenigde Staten aantast, maar meer in het algemeen ook dat van de strijd tegen het terrorisme;
- de ontwikkeling van technieken inzake vrijheidsberoving en ondervraging in Guantánamo;
- de noodzaak om de overbrenging van gevangenen naar elders te bespoedigen zonder daarbij andermans leven in gevaar te brengen, aangezien daar volgens haar toch 70 à 75 zeer gevaarlijke gevangenen verblijven;
- de noodzaak om een groep van juridische deskundigen samen te stellen die kunnen analyseren hoe het huidige juridische vacuüm kan worden verholpen, zonder daarbij te vergeten dat terroristen tot supranationale soldaten worden opgeleid in trainingskampen en dus niets gemeen hebben met soldaten in klassieke conflictsituaties waarvoor de Conventies van Genève gelden.

Tot besluit heeft ze de Verenigde Staten uitgenodigd om zo vlug mogelijk een timing op te stellen om het gevangenenkamp tussen juli 2006 en ten laatste december 2007 te ontmantelen. De integrale tekst van het verslag kunt u raadplegen op www.oscepa.org of op www.senaat.be – wetgevingsdossier nr. 3-1808/1

Voorzitter Göran Lenmarker heeft mevrouw Lizin's mandaat van Bijzonder Gezant voor Guantánamo hernieuwd. Zij zal de opvol-

Het detentiecentrum in Guantánamo

gingsverslagen voorstellen tijdens de volgende zittingen van de Parlementaire assemblee van de OVSE.

Zone van rechteloosheid

Senator **Christian Brotcorne** (cdH) heeft beklemtoond dat de VS-regering volgens de mensenrechtenorganisaties duidelijk heeft laten blijken van Guantánamo een zone van officiële rechteloosheid te willen maken. In een dergelijke zone kan het Amerikaanse bestuur naar eigen goeddunken gelijk wie zonder vorm van proces of ander rechtsmiddel laten verdwijnen. Hij verwees in dat verband naar de Derde Conventie van Genève en op het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

Christian Brotcorne (cdH)

Senator **Brotcorne** acht het volkomen strijdig met het internationaal recht dat personen gedurende vier jaar worden gevangengehouden zonder dat ze in beschuldiging worden gesteld. Met een verwijzing naar de CIA-vluchten besloot hij dat het onaanvaardbaar is dat een dominante mogendheid zich steeds vaker veroorlooft om het internationaal recht met de voeten te treden.

De senator verwonderde zich er tevens over dat de delegatie in Guantánamo onder leiding van Senaatsvoorzitter **Lizin** bijna uitsluitend experts inzake terrorisme telde en geen enkele deskundige inzake mensenrechten. ■

De moord op Anna Politkovskaja

Na kennis te hebben genomen van de moord in Moskou op de Russische journaliste Anna Politkovskaja, hebben de senatoren **Olga Zrihen (PS)** en **Sabine de Bethune (CD&V)** de minister van Buitenlandse zaken ondervraagd in zijn hoedanigheid van fungerend voorzitter van de OVSE.

Beiden waren verontwaardigd over deze barbaarse daad die een ernstige inbreuk vormt op de vrije meningsuiting. Ze uitten ook hun bezorgdheid over de tragische evolutie in Rusland, gekenmerkt door veelvuldige schendingen van de mensenrechten en een golf van racistisch geweld. Senator de Bethune vroeg de minister er bij president Poetin op aan te dringen om een onpartijdig onderzoek te voeren. Ze wees er overigens op dat sedert 2000 in Rusland derden tientallen journalisten werden vermoord.

Olga Zrihen (PS)

Anna Politkovskaja ontving in 2003 de prijs voor journalistiek en democratie van de OVSE-assembly. Die prijs is bestemd voor de ondersteuning van journalisten van wie het werk bijdraagt tot de bevordering van de principes van de OVSE inzake mensenrechten en democratie. De Assembly had beslist Anna Politkovskaja te belonen voor de moedige en professionele wijze waarop ze haar taak als journaliste bij *Novaya Gazeta* vervulde, vooral als oorlogsreporter. Anna Politkovskaja is zonder aar-

Sabine de Bethune (CD&V)

Anna Politkovskaya tijdens de uitreiking van de prijs van de OVSE-assembly

len meer dan vijftigmaal naar Tsjetsjenië gegaan, een oorlogszone die voor journalisten als *no man's land* wordt beschouwd.

In haar speech verklaarde Anna Politkovskaja: *"Iedereen wil leven. Iedereen wil vrij zijn, in het bos wandelen, onderwijzen, leren. Niets daarvan is in Tsjetsjenië mogelijk"*. ■

Mensenrechten

Net als vorig jaar in Washington heeft Senaatsvoorzitter **Lizin** haar taak als verkozen rapporteur van de commissie Mensenrechten van de Assembly van de OVSE vervuld met de voorstelling van een rapport en een ontwerp van resolutie op de zomering van Brussel (de teksten zijn opgenomen in de 'Verklaring van Brussel' en kunnen worden geraadpleegd op de site www.oscepa.org).

Naast de cruciale kwestie van de waarnemingsmissies bij verkiezingen behandelt de rapporteur ook de behoefte aan parlementaire controle op de veiligheidsdiensten, de beteugeling van de eremisdaden, de bevordering van de vrijheid van godsdienst en geloofsovertuiging, de bescherming van de nationale minderheden en de gedragscode voor de deelnemers aan internationale vredesmissies.

Jean Cornil (PS)

In een schriftelijke vraag aan de minister toonde senator **Jean Cornil (PS)** zich bezorgd over de verstarring van de houding van Rusland ten opzichte van de NGO's. De senator vreest dat internationale mensenrechtenorganisaties, zoals Human Rights Watch en Amnesty International, er worden verzwakt.

Senator **Sabine de Bethune (CD&V)** stelde de minister een vraag over 'het toenemende geweld op vrouwen in Afghanistan'. Na het lezen van het rapport van Amnesty International besloot de senator dat de toestand van de vrouwen er op politiek en juridisch vlak wel verbeterd is, maar dat vrouwen nog geregeld het slachtoffer zijn van aanvallen en geweld.

François Roelants du Vivier (MR)

Senator **François Roelants du Vivier (MR)** toonde zich in een vraag aan de minister van Buitenlandse Zaken bezorgd over de vernielingen die Azerbeidzjan al jaren aanricht op de Armeense begraafplaats van Nakhichevan, een Azerbeidzjaans gebied tussen Iran en Armenië dat lange tijd bewoond werd door Armeniërs. De begraafplaats bevat bijna 10.000 uit artistiek oogpunt unieke grafstenen. De senator, die kunsthistoricus is, veroordeelt deze aanslagen op het cultureel erfgoed. ■

Rechten van de minderheden

'Institutionele mechanismen ter bevordering van de interetnische, interculturele en interreligieuze stabiliteit'.

Dat was de titel van het colloquium dat samen met de Senaat van Kazachstan op 15 maart 2005 werd georganiseerd. Heel wat senaten uit de OVSE-zone, de partnerlanden en de partnerlanden van het Middellandse Zeegebied, hadden parlementsleden naar Brussel afgevaardigd om deel te nemen aan deze reflectie over de multiculturele uitdagingen.

De keuze van Kazachstan als werkpartner was geen toeval. Het belangrijkste kenmerk van dat enorme land is het naar eigen zeggen evenwichtig naast elkaar bestaan van verschillende volksgroepen en godsdiensten. Op basis van de vaststelling dat heel wat van de huidige conflicten hun oorsprong vinden in het zich terugplooiën op de eigen identiteit, het verwerpen van de etnische, godsdienstige of culturele identiteit van de ander, hebben de deelnemers de institutionele aspecten, het beleid inzake integratie en non-discriminatie, de begrippen 'deel uitmaken van' en 'staatsburgerschap' en het thema van de verhouding tussen kerk en staat besproken.

De contacten tussen de Belgische en Kazakse delegaties in de Parlementaire assemblee zijn toegenomen sinds het officiële bezoek van de voorzitter en senator **Nathalie de T'Serclaes** (MR) aan Astana in november

Leden van de Kazakse delegatie

2004. De delegatie bezocht ook de lanceerbasis Baikonor (de Russische basis in Kazachstan) van waar Frank De Winne de ruimte werd ingestuurd.

Senator **Sabine de Bethune** (CD&V) stelde minister van Buitenlandse zaken Karel De Gucht een vraag over het samenwerkingsakkoord tussen België en Rusland inzake de uitbating en het gebruik van de ruimte en onderstreepte het belang voor de bedrijven en het wetenschappelijk onderzoek.

Respect voor de minderheden.

De Hoge commissaris inzake Nationale minderheden van de OVSE, de heer Ekeus, brengt regelmatig verslag uit aan de OVSE-parlementsleden.

Wanneer een staat vaststelt dat de rechten van etnische 'ouders' door een buurland worden geschonden, dan wordt hij geacht geen unilaterale maatregelen te nemen en gebruik te maken van de instelling die is opgericht om dit soort problemen op te lossen, namelijk de OVSE. De OVSE kan dan beschermingsmaatregelen nemen ten gunste van de etnische minderheden.

De Assemblee heeft hem op de winterzitting te Wenen in februari 2006 gevraagd verslag uit te brengen over de bescherming van de 'nieuwe' minderheden. De Hoge commissaris heeft daarom een vergelijkende analyse gemaakt van het integratiebeleid van de traditionele democratieën en heeft daarover tijdens de zitting van juli in Brussel verslag uitgebracht.

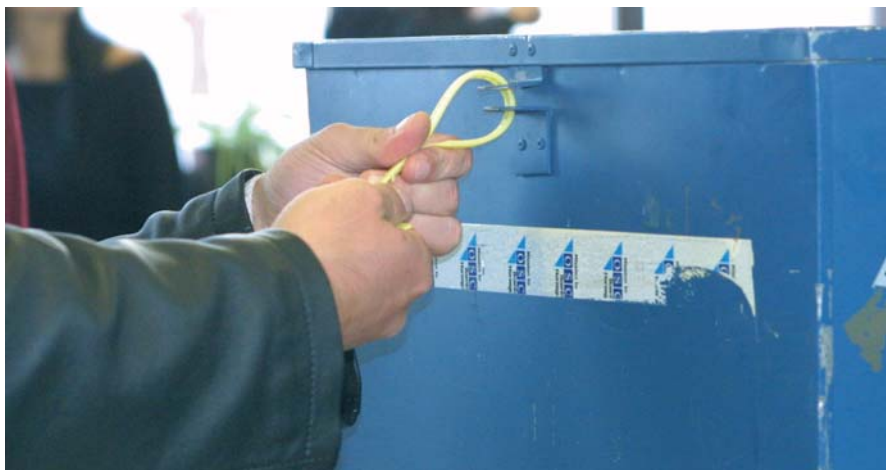
Tijdens de debatten in de commissie voor Politieke zaken vestigde senator **Lionel Vandenberghe** (sp.a-Spirit) de aandacht op de teksten van de Europese Raad die, al omschrijven ze de notie 'minderheden' niet, toch verwijzen naar de duurzame en historische banden van deze minderheden. Senator **Vandenberghe** is tegen het verlenen van specifieke rechten aan de nieuwe minderheden. Voor hem moeten de nieuwe minderheden zich integreren door de taal te leren van het grondgebied waar ze zich vestigen en de wetgeving van de verblijfstaat te eerbiedigen. De toestand is echter helemaal anders voor de historische minderheden die onderdanen van een staat zijn geworden door grenswijzigingen, oorlogen of internationale verdragen. Deze historische minderheden behouden het recht om hun eigen taal te gebruiken in hun betrekkingen met de overheid. ■

Op de lanceerbasis van Baikonor: links naast mevrouw Lizin staan ambassadrice del Marmol, senator Nathalie de T'Serclaes (MR) en de heer Sultanov, lid van de Kazachse Senaat (v.l.n.r.)

Waarnemingsmissies bij verkiezingen

'Vrije en eerlijke verkiezingen zijn één van de pijlers van elk democratisch regime, maar zijn ook de uiting van een democratische cultuur. We moeten vaststellen dat die in een aantal lidstaten van de OVSE nog altijd ontbreekt als gevolg van wat in het verleden is gebeurd of wegens de moeilijkheden die zich in het heden voordoen. Daarom is toezicht door de OVSE van het grootste belang voor een goed verloop van de verkiezingen.'

Met die woorden begint het rapport dat Senaatsvoorzitter **Anne-Marie Lizin** in juli 2006 voorstelde aan de commissie Mensenrechten van de OVSE-assembly.

De aanwezigheid van parlementsleden-waarnemers bij verkiezingen onderstreept het belang van de wetgevende organen die een tegenwicht moeten vormen voor de uitvoerende macht. Omdat parlementsleden zelf als vertegenwoordigers van het volk gekozen

zijn, hebben de plaatselijke en internationale media vaak grote belangstelling voor hun opdracht.

leders rol

Het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten is verantwoordelijk voor de organisatie van zendingen voor de evaluatie van de behoeften, waarneming op **lange termijn** en de installatie van coördinatiebureau's van de OVSE vóór de verkiezingen.

De langetermijnwaarnemers worden verschillende weken vóór de verkiezingen ter plaatse gestuurd. Zo kan de OVSE zich een correct oordeel vormen over de gebeurtenissen die aan de verkiezingen voorafgaan, en over de context waarin ze plaatsvinden. De rol van de Parlementaire assemblee bestaat erin parlementsleden uit te sturen, voornamelijk als **kortetermijnwaarnemers**, en de waarnemingsmissies van de OVSE politiek te begeleiden.

De Parlementaire assemblee van de OVSE werkt voor de waarnemingsmissies bij verkiezingen ook nauw samen met de parlementaire assemblee van de Raad van Europa, het Europees parlement en de Parlementaire assemblee van de NAVO.

De senatoren controleren

Sinds het programma in 1993 van start ging, hebben meer dan 2.200 parlementsleden uit meer dan 40 landen hun deskundigheid ten dienste gesteld van de OVSE voor waarnemingsmissies bij verkiezingen. De Belgische Senaat stuurt zeer regelmatig senatoren uit.

In 2005 - 2006 nam senator **Marie-José Laloy** (PS) deel aan een OVSE-waarnemingsmissie bij de verkiezingen in Albanië en traden de senatoren **Flor Koninckx** (sp.a-Spirit) en **Wouter Beke** (CD&V) respectievelijk op als waarnemer bij de presidentsverkiezingen in Kazachstan en bij de verkiezingen in Oekraïne. ■

Marie-José Laloy (PS)

Flor Koninckx (sp.a-Spirit)

Wouter Beke (CD&V)

Lidstaten

Albanië

Finland

Liechtenstein

Oostenrijk

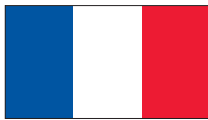
Turkije

Wit-Rusland

Andorra

Frankrijk

Litouwen

Polen

Turkmenistan

Zweden

Armenië

Georgië

Luxemburg

Portugal

Heilige Stoel

Zwitserland

Azerbeidzjan

Griekenland

Macedonië

Roemenië

Verenigde Staten

België

Hongarije

Malta

Rusland

Verenigd Koninkrijk

Bosnië en Herzegovina

Ierland

Moldavië

San Marino

Bulgarije

IJsland

Monaco

Servië

Algerije

Afghanistan

Canada

Italië

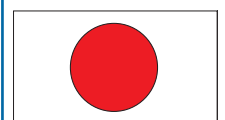
Montenegro

Slovenië

Egypte

Japan

Cyprus

Kazachstan

Nederland

Slowakije

Israël

Zuid-Korea

Denemarken

Kroatië

Noorwegen

Spanje

Jordanië

Mongolië

Duitsland

Kirgizië

Oekraïne

Tadzjikistan

Marokko

Thailand

Estland

Letland

Oezbekistan

Tsjechië

Tunesië

Mediterrane Partners

Samenwerkingspartners